

# Marginalnummer

Af Torben Lethrabort

Som frimærkesamler interesserer man sig også for det der er trykt i arkranden rundt om frimærkerne i arket. Rigtig mange frimærkesamlere samler „marginalnumre“ og allerhelst skal det være „marginalfireblokke“.

I dag er det yderst sjældent at Post Danmark laver genoptryk af et frimærke med nyt marginalnummer, men det var almindeligt før i tiden. Har man så en hjørneblok med et sådant nummer på, så kan man tydeligt skelne de forskellige tryk fra hinanden.

Marginalnummeret er et fabriktionsnummer.

I forordet til sit 4. bind om „Danmarks og Dansk Vestindiens Frimærker“ (udgivet 1950) skriver G. A. Hagemann side 11 om marginalnumrene: „Disse påtrykte fabriktionsnumre bør aldrig afrides fra hjørnerne. De danner en del af grundlaget for bestemmelserne af de forskelli-

ge tryk og udgør et interessant, men vanskeligt tilgængeligt, samleobjekt.“

I begyndelsen blev fabriktionsnummeret ikke trykt i arkranden, det fremgår kun i trykkeriets og Postkontrollens protokoller (ordre- og regnskabsbøger). Her er en kort oversigt over de forskellige perioder og hvordan marginalnummeret ser ud:

## Bogtrykmærker før 1913:

Fabr. 383-475 er for visses vedkommende forsynet med marginalnumre i små tal og bogstav i nederste højre hjørne af arket, på nogle i begge nedre hjørner af arket. Første marginalnummer er 383 på 2 øre rød bølgenie fra 23. august 1910.

## Bogtrykmærker 1913-1933:

Marginalnumre i alle fire hjørner af arket.

Fabr. 1-278 er med omløbende bort.

Fabr. 279-460 er med bort kun i venstre og højre side af arket.

I de tre første fabriktionsserier forekommer ofte flere forskellige frimærker i den samme fabriktion afhængigt af oplagsstørrelsen.

Et eksempel: Fabr. No 1-N på 180.000 ark er 1. tryk af 5 øre grøn Chr. X. Fabr. No 4 er også på 180.000 ark, men er fordelt på otte forskellige frimærker: 5, 15, 20, 25, 35 og 50, 1 og 2 kr. Chr. X.

Der kunne også trykkes en blanding af frimærker fra Island, Dansk Vestindien og af f.eks. Tjeneste eller portomærker indenfor hver fabriktion.

På de bogtrykte frimærker står der efter nummeret et bogstav. Hvad dette egentlig står for har været meget diskuteret. Det eneste man ved er, at det er et kontrolmærke. Muligvis er det et bogstav, der betegner den kontrollør, der er ansvarlig for fabriktionen overfor Postvæsenet.



Eksempel på at samme frimærke optræder med forskellige marginalnumre og kontrolbogstaver. Bemærk den tydelige forskel i farverne i mellem trykene. Bemærk også at der er lavet et „provisorisk“ fabriktionsnummer på blokken til højre.



Eksempel på at det samme fabriktionsnummer optræder på to forskellige frimærker, men med forskellige kontrolbogstaver.

**Stålstiksmærker 1933-1939.**

**Fabr. 1-373:**

Uden marginalnummer og kontrolbogstav. Her er det vanskeligt at adskille de enkelte fabrikationer.

**Stålstiksmærker 1939-1976.**

**Fabr. 374-2078:**

Med marginalnummer i øverste højre og nederste venstre hjørne, og uden kontrolbogstav. Fabrikationerne blev også fremstillet

til de Grønlandske frimærker i samme periode.

**Stålstiks/offsetfrimærker trykt på fluorescerende eller lumogent papir 1962-1999.**

**Fabr. L 001-L 1000:**

Med marginalnummer i øverste højre og nederste venstre hjørne. L-numrene blev trykt sideløbende med numre uden L i perioden 1962 til 1970.

**Stålstiks/offsetfrimærker trykt på fluorescerende eller lumogent papir 1999-2009.**

**Fabr. L 001-L 339:**

Med marginalnummer i øverste højre og nederste venstre hjørne. Frimærketrykkeriet begyndte forfra med nummereringen i 1999, så der nu findes to forskellige frimærker med samme L-nummer.



Stålstiksfrimærkerne har ikke noget kontrolbogstav. Her ses eksempel på at samme frimærke er udgivet i tre fabrikationer.



## Stålstiks/offsetfrimærker trykt på selvklebende papir 2009-2013.

Fabr. L 340-L 484:

Frimærker trykt på M5-trykmaskinen har marginalnummer i øverste højre og nederste venstre hjørne. Mindre skrifttype.

Post Danmark laver ikke genoptryk af frimærker med et nyt marginalnummer.

Fra og med udgivelserne i 2014 ophørte produktionen af helark og marginalnummeret blev afskaffet.

## Grønland og Færøerne

Fra 1975 blev de Grønlandske frimærker forsynet med et „G“ foran fabriktionsnummeret og de Færøske frimærker fik „Ø“ foran på de første 17 udgaver, derefter har der været „FR“ foran nummeret.

## Øvre og nedre marginaler

Samlere af marginalblokke efter 1933 (1939) foretrækker den øvre marginalblok og derfor er den værdisat højere end nedre marginalblok, til trods for at der teoretisk er lige stort antal af dem.

Ved de ældre bogtryksmærker er selve nummeret i sig selv vigtigt, som identifikation af trykket, og har derfor alle en merværdi.

Der er således mange spændende muligheder, hvis man

begynder at samle på marginalnumre.

## Kilder til dette afsnit:

Knud Juul: De klassiske marginalnumre, Danmarks frimærker 1910-1933, 1987.

Håndbog og specialkatalog over Danmarks stålstukne frimærker 1933-1970, bind 1, 1970.

AFA fireblokke katalog.

AFA Specialkatalog.



I 1970-erne opbrugte Postvæsenet papirbeholdningen af det almindelige „ikke-fluorescerende“ papir til de mest benyttede værdier. Eksempelvis til 70 øre Dr. Margrethe. Mærket udkom således både med marginalnummer 2068 på almindeligt papir og L 258 på fluorescerende papir.



Et moderne offsettrykt frimærke fra trykmaskine M4.



Eksempel på de selvklebende frimærkers marginalnummer fra trykmaskine M5.